

УДК 378.14

Смовженко Людмила Григорівна

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри методики викладання української

та іноземних мов і літератур

Навчально-науковий інститут філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Smovzhenko Liudmyla

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Methodology of

Teaching Ukrainian and Foreign Languages and Literatures

Educational and Scientific Institute of Philology

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ORCID: 0000-0003-2400-8990

[https://doi.org/10.60022/4\(1\)-11GF](https://doi.org/10.60022/4(1)-11GF)

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ТА ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ В МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗВО ФІЛОЛОГІЧНОГО НАПРЯМКУ

THE USE OF MOBILE APPLICATIONS AND ONLINE PLATFORMS IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING METHODOLOGY AT HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS SPECIALIZING IN PHILOLOGY

***Анотація.** У статті теоретично обґрунтовано та систематизовано особливості використання мобільних додатків та онлайн-платформ у методиці навчання іноземних мов здобувачами вищої освіти філологічного напрямку (з досвіду викладання англійської мови в Навчально-науковому інституті філології Київського Національного університету імені Тараса Шевченка). Проаналізовано лінгводидактичний потенціал технологій мобільного навчання (MALL), систем інтервальних повторень, лінгвістичних корпусів та хмарних*



© Автор(и). Ця стаття знаходиться у відкритому доступі та розповсюджується відповідно до умов ліцензії Creative Commons Attribution 4.0. (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

CAT-інструментів, а також їхній вплив на формування багаторівневих мовних, перекладацьких компетентностей та цифрової грамотності майбутніх філологів. Розглянуто проблеми впровадження інформаційних технологій у мовну освіту, зокрема виклики генеративного штучного інтелекту й академічної доброчесності, та запропоновано модернізовані шляхи їх подолання через трансформацію системи контролю і розвиток цифрової компетентності викладачів.

Ключові слова: *англійська мова, викладання іноземних мов здобувачам закладів вищої освіти, мобільні додатки, онлайн-платформи, філологічна освіта, лінгвістичні корпуси, перекладацька компетентність.*

Abstract. *The article theoretically substantiates and systematizes the peculiarities of using mobile applications and online platforms in the methodology of foreign language learning by higher education applicants in the field of philology field (based on the experience of teaching English at the Educational and Scientific Institute of Philology of Taras Shevchenko National University of Kyiv). The linguodidactic potential of mobile assisted language learning (MALL) technologies, spaced repetition systems, linguistic corpora, and cloud CAT tools is analyzed, along with their impact on the formation of multi-level language and translation competencies, as well as the digital literacy of future philologists. The problems of implementing information technologies in language education are considered, particularly the challenges of generative artificial intelligence and academic integrity, and modernized ways to overcome them are proposed through the transformation of the assessment system and the development of the digital competence of university teachers.*

Key words: *English, teaching foreign languages to applicants of higher educational institutions, mobile applications, online platforms, philological education, linguistic corpora, translation competence.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасний етап розвитку вищої філологічної освіти в Україні та світі характеризується глобальною трансформацією освітнього простору під впливом інтенсивної цифровізації та інтеграції передових інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Особливого змісту набуває використання ІКТ, коли мова йде про одночасне паралельне вивчення кількох іноземних мов. Так, зазначимо, що в Навчально-науковому інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка маємо досвід опанування більше, ніж 34 мов слов'янського, східного і західного напрямків. Традиційні підходи до викладання такої кількості мов, що десятиліттями базувалися на аудиторній взаємодії, паперових носіях інформації та лінійних методиках, сьогодні демонструють обмежену ефективність у контексті підготовки фахівців нового покоління. Модернізація вищої школи вимагає створення гнучкого, адаптивного та високотехнологічного

електронного освітнього середовища, яке здатне забезпечити безперервний, персоналізований та інтерактивний процес засвоєння лінгвістичних знань [1]. Особливого значення ця проблема набуває у закладах вищої освіти (ЗВО) філологічного напрямку. За нашим переконанням, на відміну від немовних спеціальностей, де іноземні мови вивчаються переважно як інструмент утилітарної комунікації або за професійним спрямуванням, підготовка майбутніх філологів, перекладачів та викладачів вимагає формування системної, глибокої та багаторівневої мовної компетенції. Студенти-філологи мають не просто набути навичок повсякденного спілкування, а й глибоко розуміти внутрішню архітектуру мови: її фонологічну систему, морфологічну структуру, синтаксичні закономірності, стилістичні та жанрові реєстри, а також соціолінгвістичний контекст функціонування мовних одиниць відповідно до сучасних загальноєвропейських стандартів [13]. У зв'язку з цим виникає гостра потреба в розробці та теоретичному обґрунтуванні оновленої методичної системи, яка б органічно інтегрувала мобільні додатки (MALL – Mobile Assisted Language Learning) та спеціалізовані онлайн-платформи у традиційний академічний процес. Впровадження цих інструментів дає змогу оптимізувати навчання, змістити вектор педагогічного процесу з пасивного засвоєння інформації на активну когнітивно-дослідницьку діяльність студентів, забезпечити постійний доступ до автентичного мовного дискурсу та реалізувати концепцію автономного навчання протягом усього життя. Це повністю узгоджується зі стратегічними орієнтирами європейської освітньої політики щодо розвитку цифрових навичок та розширення можливостей інноваційного навчання [14].

Аналіз досліджень, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Теоретико-методологічний фундамент формування та розвитку електронного освітнього середовища у вітчизняній педагогічній науці закладено у працях В. Ю. Бикова, який детально проаналізував сутність інформаційних технологій навчання, їхню структуру, принципи проектування та закономірності функціонування в умовах сучасного суспільства знань [1]. Питанням загальної інтеграції ІКТ у процеси вивчення іноземних мов присвячено значну кількість досліджень. Зокрема, О. Г. Бондаренко висвітлює дидактичний потенціал комп'ютерних технологій та їхній вплив на підвищення мотивації студентів під час іншомовної підготовки [2]. Концептуальні засади, сучасний стан та стратегічні перспективи розвитку цифрових технологій у мовній освіті ґрунтовно досліджено у працях О. П. Греченко, яка наголошує на невідворотності переходу до інноваційних цифрових моделей навчання [3].

Характеристу сучасних технологій навчання мов здобувачів загальної середньої та вищої освіти, дидактичний потенціал та переваги кожної технології навчання мов, труднощі, які можуть виникати під час її впровадження, особливості організації ефективного мовленнєвого середовища, спрямованого на розвиток мовних, мовленнєвих, лінгвосоціокультурних компетентностей,

навчальної автономії, мотивації та рефлексії здобувачів освіти представлено в доробках В.М. Шовкового, Т.А. Шовкової, Л.Г. Смовженко [17].

Окрему увагу вчені приділяють взаємозв'язку теоретичних положень методики та практичного досвіду впровадження новітніх інструментів. Так, І. В. Гура здійснює комплексний аналіз теорії та практики використання інформаційних технологій, виокремлюючи психолого-педагогічні умови їх ефективного застосування під час опанування мовних дисциплін [4].

Мультимедійні аспекти навчання, використання аудіовізуальних засобів та інтерактивних програм для активізації мовленнєвої діяльності студентів досліджено І. І. Івановою [6]. Своєю чергою, С. В. Ярмоленко зосереджує увагу на інтерактивних технологіях, доводячи, що саме цифрові платформи виступають каталізатором кооперативного навчання та проектної діяльності студентів [11]. Емпіричне підтвердження та експериментальну перевірку ефективності використання ІКТ у мовній освіті наведено у працях Т. Г. Назаренко, де за допомогою статистичних методів доведено позитивний вплив цифровізації на якість знань [9].

У контексті світових методичних тенденцій особливе місце посідає концепція мобільного навчання мов (MALL), еволюцію, сучасний стан та майбутні вектори розвитку якої детально описала А. Кукульська-Хулме, акцентуючи на важливості контекстуального та ситуативного навчання за допомогою портативних пристроїв [16]. Нові горизонти, пов'язані з інтеграцією технологій штучного інтелекту (AI) та інтелектуальних систем комп'ютерного навчання мов (ICALL) у філологічну освіту, досліджують К. Ахмад, М. Роджерс [12], а також Р. Годвін-Джонс [15]. Їхні праці демонструють потенціал обробки природної мови (NLP) для створення адаптивних та інтелектуальних систем навчання. Водночас, стрімке впровадження цифрових технологій актуалізувало низку проблем. Дослідники Л. М. Савченко [10] та І. І. Журавльова [5] вказують на суттєві труднощі інституційного характеру в Україні, серед яких недостатній рівень цифрової компетентності викладачів вищої школи та відсутність єдиних методичних стандартів інтеграції ІКТ. Проблематика формування професійної цифрової компетентності самих студентів у ЗВО розглядається у працях Т. О. Мельник [8]. Практичні кейси використання окремих комунікаційних платформ (наприклад, Zoom) під час дистанційного навчання та їх дидактичні обмеження висвітлено С. І. Макаренко [7].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність ґрунтовних праць, більшість досліджень розглядають використання ІКТ узагальнено, здебільшого на прикладі немовних спеціальностей (як-от у праці [7]) або на початкових етапах вивчення мови (рівні A1-B1).

Поза увагою дослідників часто залишається специфіка вищої філологічної освіти, де використання мобільних додатків та онлайн-платформ має забезпечувати не просто репродуктивне засвоєння лексичного мінімуму, а

формування високорівневих аналітичних, лінгвокраїнознавчих, перекладацьких та науково-дослідницьких компетентностей студентів (рівні B2-C2) [13].

Потребує глибшого теоретико-методичного аналізу класифікація сучасних цифрових інструментів за їхніми лінгводидактичними функціями та розробка алгоритмів їх системного поєднання з традиційними формами університетської філологічної освіти.

Метою цієї статті є теоретичне обґрунтування, систематизація та методичне моделювання процесу використання мобільних додатків та онлайн-платформ у методиці навчання іноземних мов для студентів філологічних спеціальностей у закладах вищої освіти, з урахуванням сучасних тенденцій цифровізації, європейських стандартів мовної освіти та специфіки формування професійних філологічних компетентностей.

Виклад основного матеріалу. Трансформація вищої філологічної освіти під впливом електронного освітнього середовища вимагає переосмислення класичних дидактичних принципів. Філологічна підготовка має виражену специфіку: студент є не просто реципієнтом мовної інформації, а дослідником лінгвістичних структур, текстуальних смислів та соціокультурних кодів. Впровадження мобільних додатків та онлайн-платформ не повинно зводитися до механічної заміни паперового підручника на електронний екран. Воно має базуватися на системно-діяльнісному, компетентнісному та комунікативно-когнітивному підходах.

Сучасна парадигма навчання іноземних мов у ЗВО філологічного профілю спирається на документи Європейської Комісії щодо цифрової освіти [14] та Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти (CEFR), які акцентують на розвитку автономії студента та здатності функціонувати у багатомовному цифровому соціумі. У цьому контексті мобільне навчання (MALL) розглядається як гнучка екосистема, що розширює межі традиційної аудиторії, трансформуючи процес навчання у безперервний (Lifelong & Lifewide Learning).

Для систематизації різноманіття цифрових рішень та визначення їхнього лінгводидактичного потенціалу у підготовці філологів розроблено багаторівневу класифікацію інструментів, яку представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Структурно-методична класифікація цифрових інструментів у системі вищої філологічної освіти

Категорія інструменту	Типові платформи / додатки	Провідна лінгводидактична функція	Рівень володіння мовою за CEFR [13]	Методичний фокус у філології
Системи управління навчанням (LMS)	Moodle, Google Classroom, Canvas	Координація освітнього процесу, моніторинг, хостинг	A1-C2	Структурування самостійної роботи, організація взаєморецензування есе та перекладів.

Категорія інструменту	Типові платформи / додатки	Провідна лінгводидактична функція	Рівень володіння мовою за CEFR [13]	Методичний фокус у філології
		автентичних матеріалів.		
Мобільні застосунки інтервальних повторень (SRS)	Anki, Quizlet, Memrise	Автоматизація засвоєння термінології, лексичного та ідіоматичного матеріалу.	A1-C2	Формування термінологічного апарату (лінгвістичні, літературознавчі дефініції), вивчення архаїзмів.
Платформи синхронної комунікації та вебінарів	Zoom, Microsoft Teams	Організація дистанційних семінарів, дискусійних клубів, лекційних курсів.	B1-C2	Розвиток навичок спонтанного монологічного та діалогічного мовлення, дебати за літературними творами.
Соціолінгвістичні і мережі мовного обміну	Tandem, HelloTalk, Speaky	Автентична інтеракція з носіями мови, аналіз живого дискурсу.	B2-C2	Дослідження сучасного сленгу, неографії, прагматичних аспектів комунікації в реальному часі.
Професійні лінгвістичні корпуси та інструменти ШІ	Sketch Engine, BNC, COCA, системи на базі NLP, [15]	Емпіричний аналіз мовної тканини, дослідження колокацій, частотності.	B2-C2	Науково-дослідницька робота: корпусна лінгвістика, контрастивний аналіз, семантизація.
Системи автоматизованого перекладу (CAT-tools)	Smartcat, Memsource, Phrase	Формування професійної перекладацької компетентності, робота з пам'яттю перекладу.	C1-C2	Перекладацька практика, керування термінологічними базами, синтаксичні трансформації.

Інтеграція зазначених у таблиці 1 інструментів у методику навчання іноземних мов філологів найефективніше реалізується через моделі змішаного навчання. Змішане навчання дозволяє оптимізувати баланс між аудиторною теоретико-практичною роботою та високотехнологічною самостійною діяльністю студентів. Замість пасивного прослуховування лекцій про

граматичну структуру чи історію мови в аудиторії, застосовується модель «перевернутого класу».

Впровадження моделі «перевернутого класу» змінює архітектуру заняття:

- Позааудиторний етап: студенти за допомогою LMS (наприклад, Moodle) або спеціалізованих мобільних додатків самостійно опрацьовують теоретичний матеріал (відеолекції, інтерактивні схеми, тексти) та проходять первинні адаптивні тести для самоперевірки.

- Аудиторний етап: звільнений від рутинного пояснення теорії час викладач використовує для дискусій, лінгвістичного аналізу тексту, розв'язання проблемних перекладацьких завдань та інтерактивної командної роботи. Завдяки цьому активізуються вищі рівні когнітивної сфери за таксономією Блума (аналіз, оцінювання, створення), що критично важливо для майбутнього філолога-дослідника. Проте успіх таких моделей безпосередньо залежить від цифрової компетентності викладацького складу [5] та методично грамотного наповнення цифрового контенту.

Розглянемо лінгводидактичний потенціал мобільних додатків (MALL) та механізми гейміфікації у підготовці студентів-філологів.

Мобільне навчання мов (MALL – Mobile Assisted Language Learning) у контексті вищої філологічної освіти виходить за рамки спрощеного репродуктивного тренажу, притаманного масовим комерційним лінійкам програмного забезпечення. Специфіка підготовки фахівців-філологів вимагає переорієнтації функціоналу мобільних додатків з елементарного запам'ятовування ізольованих лексем на аналітичну роботу з мовними одиницями в контексті синтагматичних та парадигматичних зв'язків, стилістичного розшарування мови, а також соціолінгвістичної варіативності. На етапі магістратури або старших курсів бакалаврату мобільні технології трансформуються у персональне когнітивне середовище студента, що забезпечує безперервну мовну практику та стимулює дослідницьку автономію.

Особливе місце в методиці MALL посідає використання систем інтервальних повторень (SRS – Spaced Repetition Systems) на базі мобільних додатків Anki та Quizlet. У традиційній методиці вивчення лексики часто базується на механічному зазубрюванні списків слів, що призводить до швидкого згасання нейронних зв'язків у довготривалій пам'яті. Алгоритми SRS, засновані на кривій забування Еббінгауза, оптимізують інтервали між повтореннями інформації, демонструючи картку саме в той момент, коли ймовірність її забування є найвищою. Для студента-філолога цей механізм є незамінним під час опанування:

- архаїчної, застарілої лексики та історизмів при вивченні історії мови та введенні в германську/романську філологію;

- термінологічного апарату теоретичних дисциплін (теоретична граматики, лексикологія, стилістика, лінгвокраїнознавство);

– фразеологічних одиниць, ідіом, стійких колокацій та пареміологічного фонду іноземної мови.

Іншим важливим вектором MALL є соціолінгвістичні мережі мовного обміну (Tandem, HelloTalk). На відміну від штучних аудиторних умов, ці платформи занурюють майбутнього філолога в автентичне мовне середовище. Студент отримує можливість проводити мікродослідження живого розмовного дискурсу, фіксувати процеси неографії, скорочень, лінгвістичної економії, трансформації синтаксичних норм під впливом інтернет-комунікації та функціонування сучасного сленгу в реальному часі. Для детального порівняльного аналізу лінгводидактичних можливостей провідних MALL-інструментів у розрізі філологічної підготовки розроблено таблицю 2.

Таблиця 2

Порівняльний аналіз лінгводидактичних параметрів мобільних застосунків у системі філологічної підготовки ЗВО

Назва застосунку	Методична база та алгоритм	Об'єкт засвоєння / аналізу у філології	Ступінь автономії студента	Форма контролю та зворотного зв'язку	Обмеження застосування у вищій школі
Anki	Системні інтервальні повторення (алгоритм SM-2), робота з кастомізованими текстовими, аудіо- та відеокартками.	Теоретичні поняття лінгвістики, історична лексика, вузькоспеціалізовані терміносистеми, латинські крилаті вирази.	Максимальний: студент самостійно створює бази даних (деки), інтегрує аудіофайли та контекстуальні приклади.	Самооцінювання за 4-бальною шкалою складності; автоматична генерація індивідуального графіка повторень.	Високий поріг входження для налаштування додатка; відсутність вбудованого автентичного контенту; репродуктивний характер завдань.
Quizlet	Гейміфіковане тренування за допомогою карток, інтерактивних ігор («Підбір», «Гравітація») та модулів аудіювання.	Активний та пасивний лексичний мінімум літературних творів, дефініції стилістичних фігур, перекладацькі відповідності.	Високий: можливість використання як викладацьких сетів, так і генерації власних глосаріїв під керівництвом куратора.	Автомоніторинг часу проходження ігор, цифрові змагальні таблиці (Leaderboards), проміжні тестові форми.	Переважно орієнтований на рівні A1–B2; безкоштовна версія має значні функціональні обмеження та рекламу.
Tandem / HelloTalk	Комунікативно-когнітивний підхід, мовний обмін	Живий розмовний дискурс, соціолінгвістичні маркери,	Середній / Високий: автономний вибір партнера по	Взаємна корекція тексту носіями мови за допомогою	Ризик зіткнення з ненормативною лексикою;

Назва застосунок	Методична база та алгоритм	Об'єкт засвоєння / аналізу у філології	Ступінь автономії студента	Форма контролю та зворотного зв'язку	Обмеження застосування у вищій школі
	(Language Exchange) у текстових, голосових чатах та аудіокімнатах.	реєстри мовлення, регіональні акценти та діалектизми.	комунікації, регулювання тематики та інтенсивності спілкування.	спеціальних вбудованих інструментів виправлення помилок.	відсутність у носіїв мови методичної підготовки; складнощі з верифікацією результатів.
Babbel	Традиційний граматико-перекладний метод, інтегрований у комунікативні паттерни з автоматичним розпізнаванням мовлення.	Контекстуальна граматика, фонетична постановка звуків на початкових та середніх етапах вивчення другої іноземної мови.	Низький: рух за чітко детермінованою траєкторією, розробленою авторами програмного продукту.	Автоматизована система оцінки вимови на основі штучного інтелекту, моментальний синтаксичний аудит.	Жорстка лінійність курсів; невідповідність аналітичному рівню філологів старших курсів; комерціалізація контенту.

Важливим інструментом інтенсифікації навчання в межах MALL є гейміфікація – використання ігрових паттернів, динаміки та механік у неігровому (освітньому) контексті. У філологічній освіті гейміфікація виконує роль компенсаторного механізму, що знімає психологічний бар'єр («мовної тривожності») та знижує рівень когнітивного навантаження під час рутинного опрацювання великих масивів мовних даних. Механізми гейміфікації базуються на трьох фундаментальних елементах: PBM (Points, Badges, Leaderboards – бали, значки, таблиці лідерів). Проте для студентів-філологів класична зовнішня гейміфікація (бали заради балів) швидко втрачає мотивуючий потенціал. Методично виправданою є внутрішня гейміфікація, де ігровий процес інтегрований у дослідницьку або перекладацьку діяльність. Наприклад, створення квестів на базі мобільних додатків для пошуку стилістичних помилок в оголошеннях міста, або проведення лінгвістичних турнірів у Quizlet Live, де перемога залежить від швидкості та точності семантизації складних лінгвістичних термінів. Такий підхід забезпечує перехід від механічного заучування до глибокого аналітичного сприйняття мовного матеріалу, розвиваючи критичне мислення та командну фахову взаємодію студентів.

Проаналізуємо особливості інтеграції систем управління навчанням (LMS) як координаційного ядра електронного освітнього простору філологічного факультету.

Якщо мобільні додатки забезпечують гнучкість та автономію на мікрорівні, то системи управління навчанням (LMS – Learning Management Systems) виступають макроструктурною платформою, яка цементує та систематизує освітній процес у ЗВО. В українській вищій школі найбільш поширеними є платформи Moodle та Google Classroom, тоді як у провідних європейських та американських університетах домінує система Canvas. Для філологічних спеціальностей LMS виконує функцію віртуальної лінгвістичної лабораторії, де акумулюється текстовий, аудіовізуальний та теоретичний контент, а також реалізуються складні методичні моделі контролю та взаємоконтролю. Основною перевагою LMS у навчанні філологів є можливість реалізації концепції асинхронного та процесуального навчання. На відміну від немовних факультетів, де перевірка знань часто обмежується закритими тестовими формами (множинний вибір), оцінювання філологічних компетентностей вимагає аналізу розгорнутих текстових продуктів: літературознавчих есе, лінгвістичних коментарів, письмових перекладів поетичних та прозаїчних творів. Платформи Moodle та Canvas володіють потужним інструментарієм для ведення цифрових портфоліо та організації модулів «Семінар» (Workshop), де реалізується технологія peer-review (взаємне рецензування студентів).

Розглянемо детально технологічну карту організації філологічного курсу (на прикладі дисципліни «Практика перекладу з першої іноземної мови») в середовищі LMS, яку систематизовано в таблиці 3.

Таблиця 3

Технологічна модель структури філологічного онлайн-курсу в середовищі LMS (Moodle / Canvas)

Дидактичний блок курсу	Елемент / Інструмент LMS	Діяльність викладача	Діяльність студента-філолога	Методичний результат та сформована компетентність
Інформаційно-теоретичний блок	Гіпертекстові сторінки (Book), інтерактивні лекції (H5P), подкасти.	Кураторство контенту, структурування тем, запис відеокоментарів до складних лінгвістичних тем.	Ознайомлення з теоретичним матеріалом, аналіз інтерактивних лінгвістичних схем, прослуховування автентичних аудіоматеріалів.	Когнітивно-базова компетентність; теоретичне розуміння граматичних або перекладацьких трансформацій.
Практично-дослідницький блок	Елемент «Завдання» (Assignment), інтегровані хмарні	Розробка проблемних завдань для перекладу, створення аналітичних	Колаборативний аналіз тексту, виконання перекладу в режимі реального часу, створення	Кооперативна компетентність, навички командного перекладу, редагування та

Дидактичний блок курсу	Елемент / Інструмент LMS	Діяльність викладача	Діяльність студента-філолога	Методичний результат та сформована компетентність
	документи Google Docs.	інструкцій, моніторинг спільної роботи.	глосарію контекстуальних синонімів.	текстологічного аналізу.
Блок взаємного оцінювання та рефлексії	Модуль «Семінар» (Workshop), асинхронні дискусійні форуми.	Налаштування критеріїв оцінювання (рубрик), супервізія процесу рецензування, арбітраж спірних оцінок.	Анонімне рецензування робіт своїх колег за чіткими критеріями (точність перекладу, стилістична адекватність), участь у дискусії.	Аналітична та експертно-критична компетентність; розвиток навичок наукового редагування та самооцінки.
Контрольно-діагностичний блок	Модуль «Тест» (Quiz) з відкритими питаннями та адаптивним проходженням.	Формування банку питань з урахуванням випадкового вибору варіантів; налаштування часових лімітів та штрафів.	Проходження тестів на знання теоретичного матеріалу; написання есе безпосередньо у вікні тестування.	Процесуальний та підсумковий моніторинг рівня сформованості мовної та мовленнєвої компетенцій.

Аналіз таблиці 3 демонструє, що сучасна LMS у філологічній освіті перестає бути просто електронним сховищем для PDF-файлів. Вона перетворюється на інтерактивний простір, де викладач виступає в ролі фасилітатора, архітектора освітньої траєкторії, а студент активно залучається до створення науково-методичного продукту. Водночас, використання LMS дозволяє збирати масиви даних цифрової аналітики (Learning Analytics), що дає викладачеві змогу оперативно виявляти студентів, які мають труднощі з опануванням конкретних лінгвістичних тем, та вчасно коригувати навчальний план.

Сучасна методика навчання іноземних мов у ЗВО філологічного профілю вимагає відходу від інтуїтивного сприйняття мовних норм на користь емпірично обґрунтованого, дата-керованого навчання (Data-Driven Learning). Найвищим рівнем інтеграції онлайн-платформ у філологічну освіту є впровадження професійних лінгвістичних корпусів (Sketch Engine, British National Corpus – BNC, Corpus of Contemporary American English – COCA) та хмарних систем автоматизованого перекладу (CAT-tools: Smartcat, Phrase). Використання текстових корпусів дозволяє реалізувати дослідницький потенціал студента-філолога. Замість механічного заучування словникових дефініцій, студенти за допомогою корпусних онлайн-платформ аналізують реальне функціонування мовних одиниць у живому дискурсі. Як зазначають К. Ахмад та М. Роджерс,

технології обробки природної мови (NLP) відкривають принципово нові можливості для комп'ютерного навчання мов (CALL), роблячи аналіз текстів максимально точним та системним [3; 12].

Паралельно із корпусними інструментами, у методику підготовки майбутніх перекладачів активно впроваджуються хмарні онлайн-платформи для керування перекладацькими проєктами (CAT-tools). Вони базуються на технологіях Translation Memory (пам'ять перекладу) та інтеграції термінологічних баз даних (Glossaries), що є стандартом індустрії. Їхнє впровадження у ЗВО дозволяє трансформувати індивідуальну роботу студента у колективну перекладацьку діяльність, де група діє як повноцінна цифрова перекладацька агенція. Детальну методичну карту інтеграції корпусних та перекладацьких онлайн-платформ у навчальний процес представлено в таблиці 4.

Таблиця 4

Функціонально-методична матриця лінгвістичних корпусів та CAT-платформ у підготовці філологів

Цифрова платформа	Ключові інструменти / інтерфейс	Лінгводидактична задача	Сформована фахова компетентність	Роль викладача у процесі	Методичне джерело
Sketch Engine	Concordance (Конкорданс), Word Sketch (Словесний портрет), Тезаурус.	Аналіз дистрибуції синонімів, виявлення стилістичних обмежень колокацій у великих масивах текстів.	Дослідницька лінгвістична компетентність, навички семантичного аналізу.	Модератор пошукової діяльності, розробник корпусних мікродосліджень.	Греченко О. П. [3], Godwin-Jones R. [15]
COCA / BNC	Списки частотності, порівняння жанрових та часових діахронічних зрізів мови.	Дослідження динаміки розвитку мовної системи, фіксація неологізмів та граматичних зрушень.	Соціолінгвістична та соціокультурна компетентність майбутнього філолога.	Експерт-консультант, який оцінює правильність інтерпретації корпусних даних.	Кукульська-Хулме А. [16]
Smartcat	Хмарний редактор сегментів, перекладацька пам'ять (TM), інтегровані QA-чекери помилок.	Організація колективного перекладу складних багатосторінкових галузевих та художніх текстів.	Професійна перекладацька компетентність, навички пост-редагування та верифікації термінів.	Головний редактор, менеджер проєкту (Project Manager), який координує	Бондаренко О. Г. [2], Гура І. В. [4]

Цифрова платформа	Ключові інструменти / інтерфейс	Лінгводидактична задача	Сформована фахова компетентність	Роль викладача у процесі	Методичне джерело
				роботу студентів.	
Quizlet (у синергії з САТ)	Експорт термінологічних баз (ТВ) у формі інтерактивних карток.	Засвоєння вузькоспеціалізованої термінології перед початком масштабного перекладацького проєкту.	Термінологічна грамотність, готовність до роботи з фаховими текстами.	Укладач базового глосарію, контролер рівня первинного засвоєння терміносистем.	Ярмоленко С. В. [11]

Дані таблиці 4 демонструють, що використання професійних онлайн-платформ виводить навчання іноземної мови у ЗВО на принципово новий рівень – рівень науково-практичного моделювання майбутньої професійної діяльності філолога [8]. Студент перестає виконувати відірвані від реальності вправи чи завдання, натомість він працює з тими ж інструментами, які використовуються у світовій лінгвістичній та перекладацькій практиці. Це мінімізує розрив між теоретичною університетською освітою та реальними вимогами ринку праці [10].

Щодо проблеми академічної доброчесності та трансформація системи контролю в епоху штучного інтелекту й генеративних платформ, то стрімка еволюція технологій штучного інтелекту (AI) та інструментів обробки природної мови (NLP) радикально змінила ландшафт вищої філологічної освіти. Поява генеративних мовних моделей (як-от ChatGPT, Claude) та інтелектуальних онлайн-перекладачів нового покоління (DeepL) створила безпрецедентні виклики для класичної методики навчання іноземних мов у ЗВО [5; 15].

Традиційні форми домашніх завдань, такі як написання рефератів, творчих есе, виконання лінійних граматичних вправ або письмовий переклад тексту без використання спеціалізованих платформ, у сучасних реаліях втрачають свою діагностичну цінність. Студент здатний згенерувати стилістично бездоганний текст або виконати складні синтаксичні трансформації за допомогою ШІ за кілька секунд, не вступаючи при цьому в активну когнітивну діяльність. Як зазначає Л. М. Савченко, ця ситуація вимагає не тотальних адміністративних заборон, які є технічно неефективними, а докорінної модернізації самої філософії та інструментарію оцінювання у вищій школі.

Для подолання цих викликів у методиці філологічної підготовки пропонується перехід від оцінювання результату (кінцевого тексту) до оцінювання процесу його створення та аналізу (процесуальний контроль). У

таблиці 5 систематизовано трансформаційні вектори зміни завдань для студентів-філологів в умовах тотальної цифровізації.

Таблиця 5

Матриця модернізації методики контролю та завдань для студентів-філологів в умовах доступності ІІІ-платформ

Традиційне методичне завдання (неефективне в умовах ІІІ)	Модернізоване аналітичне завдання (стійке до генеративного ІІІ)	Провідна когнітивна операція студента	Методична мета та верифікація доброчесності
Самостійне написання есе на задану літературознавчу або лінгвістичну тему вдома.	Критичний аналіз та рецензування есе, яке було заздалегідь згенероване ІІІ; пошук фактичних, логічних та стилістичних помилок робота.	Оцінювання, деконструкція, порівняльний аналіз, редагування.	Розвиток критичного мислення; перевірка реального рівня володіння лінгвістичною нормою.
Письмовий переклад художнього або суспільно-політичного тексту з рідної мови на іноземну.	Порівняльний аналіз трьох варіантів перекладу тексту (виконаного людиною, deepI та chatgpt); обґрунтування вибору найкращих трансформацій.	Контрастивний аналіз, перекладацький аудит, стилістична верифікація.	Формування професійної перекладацької компетентності; мінімізація механічного копіювання.
Виконання стандартних тестів на вибір правильної граматичної форми (множинний вибір).	Створення інтерактивного навчального модуля або мікроквесту у Quizlet / H5P для пояснення цього граматичного правила іншим.	Синтез, методичне моделювання, педагогічний дизайн.	Глибоке інтерналізаційне засвоєння граматичної системи мови через зміну рольової моделі.

Впровадження підходів, описаних у таблиці 5, дозволяє трансформувати штучний інтелект із «інструменту для списування» на об'єкт наукового дослідження філологів [12; 15]. Студенти вчаться взаємодіяти з АІ-платформами як із високотехнологічними лінгвістичними інформантами, усвідомлюючи їхні обмеження у сфері прагматики, передачі підтексту та національно-культурної специфіки дискурсу.

Масштабна інтеграція мобільних додатків та онлайн-платформ у навчальний процес ЗВО філологічного напрямку є неможливою без відповідного рівня професійної цифрової компетентності науково-педагогічних працівників. Як справедливо наголошує І. І. Журавльова, сучасний викладач іноземної мови у вищій школі має володіти не лише класичною методикою та високим рівнем лінгвістичної майстерності, а й виступати в ролі цифрового куратора,

архітектора віртуального освітнього простору та розробника мультимедійного контенту. Проте реальний стан впровадження ІКТ в українських університетах виявляє низку суперечностей. Дослідження Т. О. Мельник свідчать про наявність психологічних та технологічних бар'єрів серед частини професорсько-викладацького складу, що часто призводить до формального використання LMS лише як цифрових сховищ для текстових лекцій, без реалізації інтерактивного та комунікативного потенціалу платформ. Цифрова компетентність викладача-філолога є інтегральним утворенням, що включає кілька взаємопов'язаних компонентів, представлених у таблиці 6.

Таблиця 6

Структурно-компонентна модель цифрової компетентності викладача іноземних мов у ЗВО

Компонент компетентності	Сутнісна характеристика та технологічні навички	Прояв у методиці навчання філологів	Наслідки недостатнього рівня розвитку компонента
Технологічний (інструментальний)	Впевнене володіння інтерфейсом LMS (Moodle, Canvas), архіваторами, мобільними екосистемами MALL, інструментами створення аудіо/відеоконтенту.	Здатність безперешкодно налаштувати курс, інтегрувати плагіни інтервальних повторень, створювати бази тестів.	Технічні збої під час занять, втрата навчального часу, демотивація студентського контингенту.
Лінгводидактичний (методичний)	Уміння підбирати конкретний цифровий інструмент під певну педагогічну задачу (наприклад, Sketch Engine – для корпусних досліджень, Zoom – для дебатів).	Проектування занять за моделлю «перевернутого класу», де цифрові технології підсилюють, а не підміняють методику.	Механічне, хаотичне використання додатків; перевантаження студентів рутинними та однотипними цифровими завданнями.
Аналітичний (моніторинговий)	Робота з інструментами цифрової аналітики навчання (Learning Analytics), інтерпретація статистичних даних LMS щодо активності студентів.	Своєчасне виявлення лакун у знаннях студентів з фонетики чи граматики на основі автоматизованих звітів, адаптація контенту.	Відсутність індивідуального підходу; неможливість об'єктивно оцінити динаміку самостійної роботи студентів.
Академічно-етичний	Робота з антиплагіатними платформами (Unicheck, StrikePlagiarism),	Навчання студентів культурі цитування цифрових джерел, коректному	Поширення плагіату; знецінення результатів

Компонент компетентності	Сутнісна характеристика та технологічні навички	Прояв у методиці навчання філологів	Наслідки недостатнього рівня розвитку компонента
	володіння етикою використання AI-генераторів, знання авторського права в інтернеті.	промптингу та маркуванню використання штучного інтелекту.	підсумкової атестації та кваліфікаційних філологічних робіт [5; 10].

Експериментальні дослідження ефективності впровадження ІКТ, проведені Т. Г. Назаренко, переконливо доводять: найвищі показники приросту якості знань студентів (зафіксовані за допомогою методів математичної статистики) спостерігаються в тих академічних групах, де викладачі володіють усіма чотирма компонентами цифрової компетентності, діючи як фасилітатори та інноватори освітнього процесу. Це актуалізує потребу у створенні безперервної системи підвищення кваліфікації університетських викладачів у галузі цифрової лінгводидактики.

Висновки. Проведене теоретико-методичне дослідження дозволяє зробити декілька висновків щодо специфіки, переваг та викликів використання мобільних додатків та онлайн-платформ у методиці навчання іноземних мов у ЗВО філологічного напрямку:

Інтеграція технологій MALL, інструментів штучного інтелекту та сучасних систем управління навчанням (LMS) забезпечує перехід від репродуктивної, пасивної моделі філологічної освіти до активної, когнітивно-дослідницької діяльності студентів. Цифрові інструменти дозволяють успішно реалізувати інноваційні моделі змішаного навчання (Blended Learning) та «перевернутого класу» (Flipped Classroom), що оптимізує використання аудиторного часу для глибокого лінгвістичного, стилістичного та перекладацького аналізу.

На відміну від немовних спеціальностей, де ІКТ використовуються переважно для побутової або утилітарно-професійної комунікації, підготовка майбутніх філологів вимагає залучення високотехнологічних спеціалізованих платформ. Доведено високу ефективність систем інтервальних повторень (Anki, Quizlet) для автоматизації засвоєння складних терміносистем та історичної лексики; лінгвістичних корпусів (Sketch Engine, COCA) – для реалізації дата-керованого навчання (Data-Driven Learning) та проведення мікродосліджень живого дискурсу; а також хмарних CAT-інструментів (Smartcat) – для формування професійної перекладацької компетентності в умовах командної проектної роботи.

Аналіз вітчизняного та світового педагогічного досвіду свідчить, що системне використання мобільних і онлайн-технологій суттєво підвищує рівень автономії студентів, забезпечує індивідуалізацію освітніх траєкторій та надає безперервний доступ до автентичного іншомовного середовища.

Експериментальні дані підтверджують стійкий позитивний вплив цифровізації на якість сформованості мовної, мовленнєвої та соціокультурної компетентностей майбутніх фахівців.

Основними деструктивними чинниками на шляху цифрової модернізації філологічної освіти є загроза поширення академічної недоброчесності через неконтрольоване використання студентами генеративного ШІ, а також нерівномірний рівень цифрової компетентності викладачів ЗВО. Вирішення цих проблем полягає у тотальній перебудові системи контролю знань (перехід від оцінювання результату до оцінювання процесу аналізу тексту) та створенні інституційних умов для безперервного підвищення ІКТ-кваліфікації науково-педагогічних працівників.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямку пов'язані з детальною методичною розробкою та експериментальною перевіркою вузькоспеціалізованих дидактичних моделей, що базуються на інтеграції систем віртуальної (VR) та доповненої (AR) реальності для імерсивного вивчення іноземних мов і культур, а також із дослідженням алгоритмів адаптивного навчання на основі великих даних (Learning Analytics) з метою автоматичної корекції індивідуальних траєкторій студентів-філологів.

Література

1. Биков В. Ю. Інформаційні технології навчання в умовах розвитку електронного освітнього середовища. Київ : ІТЗН НАПН України, 2012. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/> (дата звернення : 25.05.2025).
2. Бондаренко О. Г. Використання ІКТ у процесі вивчення іноземних мов. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. № 3 (83). С. 144–150.
3. Греченко О. П. Цифрові технології у мовній освіті: сучасний стан та перспективи розвитку. *Науковий вісник Черкаського університету*. 2019. Вип. 23. С. 120–130.
4. Гура І. В. Використання інформаційних технологій у вивченні іноземних мов: теорія та практика. Київ, 2020. 180 с.
5. Журавльова І. І. Проблеми цифрової компетентності викладача. *Вісник ХНПУ*. 2023. № 7 (98). С. 138–145.
6. Іванова І. І. Мультимедійні технології у викладанні іноземних мов. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. 2020. № 26. С. 92–98.
7. Макаренко С. І. Досвід впровадження Zoom у вивченні англійської мови студентами немовних спеціальностей. *Освітній дискурс*. 2022. № 2. С. 33–39.
8. Мельник Т. О. Розвиток цифрової компетентності у студентів вищих навчальних закладів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інновації*. 2022. № 3 (45). С. 100–110.

9. Назаренко Т. Г. Експериментальні дослідження ефективності ІКТ у викладанні іноземних мов. Дніпро : ДНУ, 2020. 300 с.
10. Савченко Л. М. Проблеми впровадження ІКТ у вищій школі України. Львів, 2020. 95 с.
11. Ярмоленко С. В. Інтерактивні технології у процесі вивчення іноземних мов. Харків, 2021. 150 с.
12. Ahmad K., Rogers M. Intelligent CALL: The contribution of NLP. *Computer Assisted Language Learning*. 2021. Vol. 34, No. 5–6. P. 554–571.
13. Council of Europe. Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment. Strasbourg : Council of Europe, 2020. URL: <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages> (дата звернення: 25.05.2025).
14. European Commission. Digital Education Action Plan 2021–2027. URL: <https://education.ec.europa.eu> (дата звернення: 25.05.2025).
15. Godwin-Jones R. Emerging technologies: Language learning with AI. *Language Learning & Technology*. 2022. Vol. 26, No. 1. P. 150–170.
16. Kukulska-Hulme A. Mobile language learning: Past, present, and future. *ReCALL*. 2020. Vol. 32, No. 2. P. 211–228.
17. Технології навчання мов : навч. посіб. / В. М. Шовковий, Т. А. Шовкова, Л. Г. Смовженко. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2026. 367 с.

References

1. Bykov, V. Yu. (2012). *Informatsiini tekhnolohii navchannia v umovakh rozvytku elektronnoho osvithnoho seredovyshcha* [Information technologies of learning in the context of the development of an electronic educational environment]. IITZN NAPN Ukrainy. <https://lib.iitta.gov.ua/> [in Ukrainian].
2. Bondarenko, O. H. (2021). Vykorystannia IKT u protsesi vyvchennia inozemnykh mov [The use of ICT in the process of learning foreign languages]. *Informatsiini Tekhnolohii i Zasoby Navchannia*, 83(3), 144–150 [in Ukrainian].
3. Hrechenko, O. P. (2019). Tsyfrovi tekhnolohii u movnii osviti: Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Digital technologies in language education: Current state and development prospects]. *Naukovyi Visnyk Cherkaskoho Universytetu*, (23), 120–130 [in Ukrainian].
4. Hura, I. V. (2020). *Vykorystannia informatsiinykh tekhnolohii u vyvchenni inozemnykh mov: Teoriia ta praktyka* [The use of information technologies in learning foreign languages: Theory and practice]. [in Ukrainian].
5. Zhuravlova, I. I. (2023). Problemy tsyfrovoy kompetentnosti vykladacha [Problems of teachers' digital competence]. *Visnyk KhNPU*, 98(7), 138–145 [in Ukrainian].
6. Ivanova, I. I. (2020). Multymediini tekhnolohii u vykladanni inozemnykh mov [Multimedia technologies in foreign language teaching]. *Visnyk Kyivskoho Natsionalnoho Linhvistychnoho Universytetu*, (26), 92–98 [in Ukrainian].

7. Makarenko, S. I. (2022). Dosvid vprovadzhennia Zoom u vyvchenni anhliiskoi movy studentamy nemovnykh spetsialnostei [Experience of implementing Zoom in learning English by students of non-language specialities]. *Osvitnii Dyskurs*, (2), 33–39 [in Ukrainian].
8. Melnyk, T. O. (2022). Rozvytok tsyfrovoi kompetentnosti u studentiv vyshchikh navchalnykh zakladiv [Development of digital competence among students of higher education institutions]. *Pedahohichni Nauky: Teoriia, Istorii, Innovatsiini Tekhnolohii*, (3), 100–110 [in Ukrainian].
9. Nazarenko, T. H. (2020). *Eksperymentalni doslidzhennia efektyvnosti IKT u vykladanni inozemnykh mov* [Experimental studies of the effectiveness of ICT in foreign language teaching]. DNU [in Ukrainian].
10. Savchenko, L. M. (2020). *Problemy vprovadzhennia IKT u vyshchii shkoli Ukrainy* [Problems of implementing ICT in higher education in Ukraine]. [in Ukrainian].
11. Yarmolenko, S. V. (2021). *Interaktyvni tekhnolohii u protsesi vyvchennia inozemnykh mov* [Interactive technologies in the process of learning foreign languages]. [in Ukrainian].
12. Ahmad, K., & Rogers, M. (2021). Intelligent CALL: The contribution of NLP. *Computer Assisted Language Learning*, 34(5–6), 554–571.
13. Council of Europe. (2020). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment*. Council of Europe. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>
14. European Commission. (n.d.). *Digital Education Action Plan 2021–2027*. <https://education.ec.europa.eu>
15. Godwin-Jones, R. (2022). Emerging technologies: Language learning with AI. *Language Learning & Technology*, 26(1), 150–170.
16. Kukulska-Hulme, A. (2020). Mobile language learning: Past, present, and future. *ReCALL*, 32(2), 211–228.
17. Shovkovyi, V. M., Shovkova, T. A., & Smovzhenko, L. H. (2026). *Tekhnolohii navchannia mov* [Language teaching technologies]. VPTs “Kyivskyi universytet” [in Ukrainian].

Отримано:31.05.2026

Прийнято до публікації:25.07.2026

Опубліковано:20.08.2026